

Nowa Biblioteka
nr 4 (19), 2015

Katarzyna Kulesa

Zakład Kultury Czytelniczej i Informacyjnej
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: k.trojanczyk@interia.pl

**E-LEARNING I BLENDED LEARNING W NAUCZANIU AKADEMICKIM
: ZAGADNIENIA METODYCZNE / IWONA TARNOWSKA. – GDAŃSK :
WYDAWNICTWO POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ, 2015. – 178 s. : IL. ;
24 CM. – ISBN 987-83-7348-613-3**

Publikacja Iwony Mokwy-Taranowskiej skierowana jest przede wszystkim do nauczycieli akademickich, którzy interesują się technologią e-learningu lub nauczania komplementarnego, tak zwanego blended learningu (połączenia nauczania tradycyjnego z nauczaniem zdalnym). Podkreślić należy, że odbiorcami omawianej książki mogą być zarówno osoby mające doświadczenie w zakresie e-edukacji, jak i osoby, które chciałyby poznać najważniejsze zagadnienia z zakresu metodyki e-learningu. Głównym celem autorki było przygotowanie poradnika, który mógłby służyć nauczycielom akademickim jako pomoc metodyczna w konstruowaniu atrakcyjnych i efektywnych zajęć e-learningowych oraz blended learningowych. Zatem określenie publikacji mianem poradnika metodycznego nie może być bezpodstawne. Poradnik, według słownika języka polskiego, to „książka, czasopismo zawierające rady i informacje z jakiejś dziedziny” [1] w tym wypadku z zakresu metodyki e-edukacji. Metodyka w rozumieniu pedagogicznym jest to wyznaczenie, wskazywanie celów i sposobów nauczania konkretnego przedmiotu. Autorka w swojej publikacji nie tylko dostarcza informacji na temat e-learningu, ale koncentruje się głównie na prezentacji dobrych praktyk,

przykładowych kursów, materiałów e-learningowych oraz radach, które poparte są wiedzą, doświadczeniem oraz badaniami naukowymi innych ekspertów.

Publikacja składa się z ośmiu głównych rozdziałów, które kolejno podzielone są na szereg podrozdziałów. Pierwszy rozdział poświęcony został teoriiom, podejściom edukacyjnym i metodom uczenia się, które mogą zostać wykorzystane do projektowania zajęć e-learningowych. Autorka przedstawiła podejście behawiorystyczne z taksonomią zachowań Blooma na czele. Na tej podstawie opracowała zbiór czasowników behawioralnych w obszarze sfery kognitywnej, afektywnej oraz psychomotorycznej, które mogą posłużyć przyszłym e-nauczycielom do tworzenia i formułowania zarówno ogólnych, jak i szczegółowych celów szkoleń. Dodatkowo przedstawiła sposób oceniania behawiorystycznego, czyli tak zwanego oceniania formatywnego. Kolejną teorią, jaką czytelnik może odnaleźć w publikacji, jest konstruktywizm, w tym takie jego odmiany jak: konstruktywizm społeczny, krytyczny oraz radykalny. Ciekawą propozycją jest zbiór zasad nauczania konstruktywistycznego przedstawionego w postaci punktów, które w przejrzysty sposób prezentują najważniejsze działania, jakie nauczyciel powinien podjąć, by uczyć efektywnie wskazaną metodą. Kolejne podrozdziały dotyczą konstruktywizmu oraz konektywizmu. Każda z wyżej wymienionych teorii została opatrzona przez autorkę „dobrymi radami” wyróżnionymi w sposób graficzny (zostały one opracowane w postaci tabel z ikoną uśmiechniętego monitora). Rady te bezpośrednio odnoszą się do przedstawianych wcześniej treści, a ich głównym celem jest zachęcenie do skorzystania z osiągnięć twórców poszczególnych teorii. Autorka stawia przed czytelnikiem konkretne zadania, zachęcając go do pracy poprzez zwroty: „Pamiętaj”, „Wprowadź”, „Stwórz”, „Wykorzystaj”, „Zaprojektuj”. Tym samym daje gotowe sposoby działania lub zmusza czytelnika do zastanowienia się nad najlepszym rozwiązaniem. (Forma „dobrych rad” jest podsumowaniem poszczególnych partii materiału w całej publikacji).

Drugi rozdział poświęcony jest tematyce e-learningu oraz blended learningu. I. Mokwa-Taranowska rozpoczyna tę część pracy od prezentacji ogólnych informacji na temat początków nauczania wspomaganego internetowo. Prezentuje w nich szereg akronimów oznaczających nauczanie języka za pomocą technologii internetowych. Rozdział ten jest opatrzony dużą ilością komentarzy samej autorki, które występują w postaci tabel z wykrzyknikiem. Treści w nich prezentowane są, w odróżnieniu do tekstu zasadniczego, nasycone dużą ilością faktów dotyczących e-learningu na świecie od lat 90 XX w. do współczesności. Ponadto czytelnik może zapoznać się szczegółowo z ideą nauczania

komplementarnego oraz poznać najpopularniejsze darmowe oprogramowania, które są wykorzystywane do tworzenia repozytoriów wiedzy i dzielenia się materiałami oraz informacjami. Stanowi to doskonałą pomoc metodyczną, z której potencjalni nauczyciele mogą skorzystać przy przygotowywaniu własnych e-szkoleń.

Trzeci z kolei rozdział dotyczy zdobywania nowych umiejętności przygotowujących do uczenia się przez całe życie. Niezwykle ważną umiejętnością w obecnych czasach jest samodzielne kierowanie własnym rozwojem poprzez udział w różnych formach edukacyjnych. Istotnym celem staje się wykształcenie u studentów, przyszłych pracowników świadomego procesu uczenia się. E-learning oraz blended learning wymagają od uczestników nowego sposobu przyswajania wiedzy. Stawiają również przed nauczycielem nowe wyzwania, by świadomie zorganizował proces edukacyjny tak, by kształtować i rozwijać określone umiejętności u studentów. W związku z powyższym, rozdział ten zawiera najważniejsze informacje na temat myślenia refleksyjnego, analitycznego, krytycznego oraz umiejętności współpracy. Autorka zachęca, by, wykorzystując jej propozycje, tworzyć szkolenia w taki sposób, by zadania stawiane studentom kształciły w nich umiejętności ważne z perspektywy ich przyszłych pracodawców.

Kluczowa część publikacji dotyczy projektowania zajęć e-learningowych oraz blended learningowych. W fazie początkowej projektowania kursu nauczyciel musi podjąć szereg decyzji dotyczących struktury kursu, sposobu podejścia edukacyjnego, rodzaju komunikacji, rodzaju technologii, narzędzi i zasobów, sposobów aktywizowania i motywowania uczniów oraz ewaluacji. Interesującą propozycją jest załączony, przykładowy plan zajęć blendedlearningowych, który podpowiada w jaki sposób opracowywać zajęcia z wykorzystaniem metod nauczania komplementarnego. Autorka wskazuje role nauczyciela, role studenta, zasoby, jakie będą potrzebne oraz e-narzędzia, a wszystko to prezentuje w formie tabelarycznej z przejrzystym rozkładem informacji.

Uważny czytelnik odnajdzie wśród kolejnych podrozdziałów zbiór wskazówek, w jaki sposób komponować materiał edukacyjny, jak długo udostępniać moduły zajęć, jak organizować dostępność materiałów, jak przejrzeć projektować strony, wprowadzać linki do materiałów uzupełniających oraz stosować linearność i nielinearność zasobów. Autorka wskazała dodatkowo trudności, jakie wynikają ze złej kompozycji kursu e-learningowego.

Na podstawie badań Katii Passerinii i Mary J. Granger został przywołany opracowany przez nie model rozwoju hybrydowego, który pozwala na zmianę kursu w każdej fazie jego tworzenia na podstawie

informacji zwrotnych. Model ten zakłada istnienie pięciu faz: analizy dotyczącej celów ogólnych oraz szczegółowych, projektowania pozwalającego na przygotowanie struktury kursu, tworzenia, ewaluacji sumatywnej i/lub formatywnej oraz dostarczania, czyli wyboru technologii do udostępnienia kursu. Przytoczony model wykorzystuje teorie konstruktywizmu do projektowania kursu online i wpływa na jakość tworzonych i współtworzonych materiałów e-learningowych. Finalnie dobre rady autorki dotyczą projektowania modułów, zasobów oraz aktywności e-kursów.

Nauczanie metodą e-learningu wymaga ciągłego aktywizowania studentów do pracy, czyli zaplanowania i zaprojektowania zajęć w taki sposób, by zachęcać ich do nauki. Niniejsze zagadnienie ma charakter wieloaspektowy, o czym świadczy najbardziej obszerny rozdział mu poświęcony. Autorka wyznaczyła dziesięć kategorii, które charakteryzują kurs e-learningowy. Jednocześnie podkreśliła, że wszelkie zachowania, sytuacje i treści edukacyjne, wchodzące w skład wyznaczonych kategorii nie mają ostrych granic przez co przenikają się, tworząc ogólny system aktywizacji kursantów. Rozważania rozpoczyna od niezwykle ważnego zagadnienia, czyli wsparcia, jakie studenci powinni otrzymywać przed, w trakcie, a nawet po zakończonym szkoleniu od swoich nauczycieli. Autorka wyróżnia wsparcie ogólne odnoszące się do pomocy w wymiarze technologicznym oraz wsparcie szczegółowe, które koncentruje się na procesie nauczania i uczenia się. Dodatkowo podzieliła je na wsparcie wyprzedzające, czyli zaplanowane i przemyślane wcześniej oraz reaktywne wynikające z konkretnej potrzeby.

W toku dalszych rozważań czytelnik poznaje zasoby i aktywności kursów e-learningowych. W pierwszej kolejności autorka omawia zasadność i konieczność stosowania pytań służących do samooceny studentów, za pośrednictwem których mogą testować zdobytą wiedzę oraz wykorzystanie w e-kursach zagadnień do refleksji, zachęcających do głębszych analiz. Ponadto prezentuje różne typy zadań, wśród których znajdują się zadania aktywne, zadania refleksyjne, zadania kolaboracyjne i kooperatywne oraz zadania dialogiczne. Znaczna część rozdziału poświęcona jest tworzeniu zasobów i aktywności za pomocą narzędzi platformy MOODLE. Czytelnik odnajdzie tu praktyczne rozwiązania, zrzuty ekranu prezentujące różne szkolenia e-learningowe, rady oraz sugestie jak stosować poszczególne narzędzia wspomnianej platformy.

Aktywizacja studentów ściśle wiąże się z procesem ewaluacji. E-ocenie stanowi pewnego rodzaju wyzwanie dla nauczycieli. Autorka kolejny raz przywołuje ocenianie formatywne, uznając je za narzędzie służące do zachęcania studentów do nauki oraz ocenianie sumatywne

jako podsumowanie konkretnego modułu lub całego szkolenia. Prezentuje e-testy oraz quizy, omawia samoocenie oraz współocenie. Podsumowaniem są wypunktowane zalety oraz wady e-ocenia. Uważa ich lektura może przestrzec przed popełnianiem błędów, przygotować na zaskakujące sytuacje lub pomóc w opracowaniu takich testów, by spełniały oczekiwania studentów jak i prowadzących.

Interesującą częścią publikacji jest rozdział szósty, w którym autorka zamieściła ankietę, mogącą stanowić narzędzie do interpretacji zawartości, struktury oraz charakteru opracowanego przez potencjalnego nauczyciela kursu. Ankieta składa się z czterech głównych zagadnień: zawartości merytorycznej, struktury, interaktywności oraz koncepcji kursu. W obrębie każdego bloku tematycznego znajdują się pytania, na które respondent może odpowiedzieć „tak” lub „nie”. Im większa liczba odpowiedzi pozytywnych, tym przygotowany kurs będzie bardziej efektywny i wszechstronnie rozwijający umiejętności studentów.

Podsumowując, publikacja I. Mokwy-Tarnowskiej *E-learning i blended learning w nauczaniu akademickim* to ciekawy i wieloaspektowy poradnik metodyczny, który prezentuje w sposób skondensowany najważniejsze informacje z zakresu teorii, metod, narzędzi e-learningu oraz blended learningu. Niezwykle cenne są dobre rady autorki oraz praktyczne uwagi, które mogą być przydatne do opracowania wartościowych kursów zdalnych.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] *Słownik Języka Polskiego* [online]. [Data dostępu: 14.12.2015]. Dostępny w World Wide Web: <http://sjp.pwn.pl/szukaj/poradnik.html>.